

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI**

TOSHKENT DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

"KELISHILDI"

Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligi

2018 yil "25" 08

Ro‘yhatga olindi: BD-5111100-3.01

2018 - yil "18" 08

**MUSIQA NAZARIYASI
(garmoniya, musiqiy asarlar tahlili, solfedjio)**

FAN DASTURI

Bilim sohasi:	100000 - Gumanitar
Ta‘lim sohasi :	110000 - Pedagogika
Ta‘lim yo‘nalishi:	5111100 - Musiqa ta‘limi

Toshkent-2018

Fan dasturi Oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi yo'nalishlari bo'yicha O'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi Kengashning 2018-yil "18" 08 dagi 4 -sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.

O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2018-yil "25" 08 dagi 749 -sonli buyrug'i bilan ma'qullangan fan dasturlarini tayanch oliy ta'lim muassasasi tomonidan tasdiqlashga rozilik berilgan.

Fan dasturi Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universitetida ishlab chiqildi.

Tuzuvchilar:

Panjiyev Q.B. - Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti «Musiqiy ta'lim» kafedrasini mudiri, san'atshunoslik fanlari nomzodi.

G.A.Ibrahimjanova - Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika Universiteti «Musiqiy ta'lim» kafedrasini katta o'qituvchisi

U.Yu.Yuldoshev - Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti «Musiqiy ta'lim» kafedrasini o'qituvchisi

Taqrizchilar:

B.Azimov - O'zbekiston davlat konservatoriyasi dotsenti, p.f.n.

Sh.Valiyeva - Chilonzor pedagogika kolleji Maxsus cholg'u bo'limi boshligi

Fan dasturi Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti o'quv-uslubiy Kengashida ko'rib chiqilgan va tavsiya qilingan. (2018 - yil 18 06 dagi 11 -sonli bayonnomasi).

17.Rahimov Q. Garmoniya bo'yicha mashq va masalalar to'plami. «Aloqachi», 2005.

18.Sami Aziz o'g'li. Garmoniya. T., «O'zbekiston», 2002.

19.Ройтерштейн М.И. Основы теоретического музыкознания. М., «Академа», 2003.

20.Ibrohimov O., Yunusov R. Solfedjio darsligi. Toshkent, «Musiq», 2004.

Internet saytlari

21. www.tdpu.uz

22. tdpu-intranet.Ped

23. www.ziyonet.uz

24. www.edu.uz

VII. Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbaalari

Asosiy adabiyotlar

1. Mishael Pilhofer and Holly Day "Music Theory for dummies" Indiana USA Wiley Publishing Inc. 2007.
2. James Tackett. "Fundamentals of church music Theory" Austin Christian Akappella Musik. Abilene Christian University. 2009.
3. Mark Feezell. "Music Theory Fundamentals" Copyright. 2011 All Rights Reserved. LearnMusic Theory. Net
4. Urmanova L., Trigulova A., Ibrahimjanova G. Musiqa nazariyasi. Toshkent, Nizomiy nomidagi TDPU, 2013.
5. Островский А.Л., Соловьев С.Н., Сольфеджио М., «Музыка», 2013.
6. Azimova O. Garmoniya. Darslik. Nazariy kurs. Toshkent, «Qatortol – Kamolot», 2000.
7. Azizov O. Solfedjio (ko'p ovozli). Toshkent, «Musiqa», 2007.
8. Ладухин Н.М. Одноголосной сольфеджео, М., «Музыка», 2005.

Qo'shimcha adabiyotlar

9. Мирзиёев Ш.М. Танкидий тахлил, катъий тартиб интизом ва шахсий жавобгарлик ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қондаси бўлиши керак. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2016 йил якунлари ва 2017 йил истикболларига бағишланган мажлисидаги Ўзбекистон Республикаси Президентининг нутқи. // Халқ сўзи газетаси. 2017 йил 16 январь, №11
10. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажакимизни мард ва олий жаноб халқимиз билан бирга қураимиз. Тошкент "Ўзбекистон" – 2017й.
11. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. "Ўзбекистон" НМИУ, 2016й.
12. Мирзиёев Ш. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. "Ўзбекистон" НМИУ, 2016 й.
13. "Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида" Ўзбекистон Республикаси Президенти Фармони. 1-илова: "2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси". Халқ сўзи газетаси. 2017 йил 8 февраль сони ва Интернет ресурс: www.lex.uz.
14. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси – Т.: Ўзбекистон, 2017.
15. Rahimov Q. Musiqaning elementar nazariyasi. (Ma'lumotnoma), Toshkent, "Musiqa", 2007.
16. Rahimov Q. Musiqaning elementar nazariyasi bo'yicha mashq va vazifalar to'plami. Toshkent, "O'zbekiston", 2006.

I. O'quv fanning dolzarbligi va oliy kasbiy ta'limdagi o'rni

Mazkur kursda musiqa nazariyazining nazariy, amaliy va laboratoriya mashg'ulotlaridagi bilimlar va sol'fedjio asarlarini kuylash, qonun-qoidalari, ovozinig to'g'ri sozi usullarini bilishdan iborat. Fan musiqiy ta'lim yo'nalishi talabalarini musiqa madaniyati o'qituvchisi sifatida amaliy faoliyatiga tayyorlaydi. Shuning uchun ushbu fan asosiy umumkasbiy fan hisoblanib, shuning bilan birga ixtisoslik fanlari bilan ajralmas bog'liqdir. Mazkur fan musiqa ta'limi sohasida malakali mutaxassis kadrlar tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etib, ishchi o'quv rejalarda a'lohida fan sifatida o'qitilishi mumkin.

II. O'quv fanining maqsadi va vazifalari

“Musiq nazariyasi (solfedjio, garmoniya, musiqiy asarlar tahlili)” kursining maqsadi – talabalarda musiqiy ifodalilikka nisbatan ongli tafakkurni tarbiyalash va ularni idrok etish qobiliyatini hosil qilish; talabalarining musiqiy dunyoqarashini, idrokini shakllantirish va rivojlantirish, musiqiy-estetik didini to'g'ri yo'naltirish va boyitish, ijodiy qobiliyatlarini o'stirish; talabalarni musiqa o'qituvchisi sifatida amaliy faoliyatga tayyorlashdan iborat.

Fanning asosiy vazifalari quyidagilar:

- talabalarga musiqiy ifodalilikning asosiy vositalarini tushunib yetishishlarida chuqur bilimlar berish hamda musiqiy-texnik ko'nikmalarni o'rgatish

- amaliy ishlardagi nota matnini o'qish jarayonini mukammallashtirish va ovoz intonatsiyasining sofligiga erishish

- musiqiy asar shaklining tuzilishidagi asosiy qonuniyatlari, muhim musiqa elementlari, musiqiy rivojlanish printsiplari, shakldagi qismlar funktsiyasi bilan talabalarni tanishtirish va turli xil musiqiy shakllarni tahlil qilish malakalarini shakllantirish

- kompozitorlik ijodining ahamiyatli masalalari va asosiy muammolari bilan yaqindan tanishtirish hamda musiqa tizimi va unda muhim o'rin egallagan garmoniya haqida aniq tushunchalar berish;

- talabalarining musiqiy fikrlash, musiqiy eshitish, sof intonatsiyani xis eta olish qobiliyatlarini va musiqiy xotirasini shakllantirish, ularda lad, ritm, sur'at va uslub tuyg'usini tarbiyalash hamda o'zlashtirgan bilimlarini amaliyotda qo'llay olishga o'rgatishdir.

Bakalavr:

- musiqiy tizim, tovush, lad, tonallik, interval, akkord, alteratsiya, xromatizm, modulyatsiya, kuy

- xalq lادلari, turli xil major va minor gammalar, kvarta – kvinta doirasi, intervallar, akkordlar, transpozitsiya, tonalliklar pog'onadoshligi, xromatizm, xromatik gamma, modulyatsiya va og'ishma, musiqa bezaklari, mavzular bo'yicha quyidagi ayrim elementlar; garmoniyaning asosiy qonun qoidalarini, akkordlar imkoniyatlarini, stilistik hususiyatlarini bilishlari, musiqa asarlarini garmonik tahlil usullari: musiqa shaklining eng muhim asoslari;

- musiqiy shaklning muhim elementlari; musiqaning asosiy rivojlantirish printsiplari; shaklning qismlari funktsiyasi; bayon etish turlari va har bir shaklning tuzilish qonun-qoidalari

- Gamma, interval, akkord, bir va ikki ovozlik kuylarni sof intonatsiyalash, musiqiy diktant yozish, musiqa elementlarini eshitib aniqlash, kuyga akkompaniment tuzish qonun-qoidalari haqidagi *bilimga*;

- major va minorlarning tabiiy, garmonik, melodik gammalarini, tovushdan va tonallikda Intervallarni, akkordlarni yechimlarini, har xil tovushlardan xalq musiqa ladhari tovushqatorlarini, berilgan tonallikda intervallar va akkordlar ketma-ketligini, diatonik sekvensiyalarni, major va minor xromatik gammalarini yozma ravishda tuzish va fortepianoda chalish;

- O'tilgan akkordlarni to'rt ovozli tuzilmada turli xil tonalliklarda tuzish va yechib berish, akkordlarni qo'shishda qonun-qoidaga binoan amal qilish, berilgan akordlar bellgilanishlariga qarab akkordlar ketma-ketligini tuzish va fortepianoda ijro etib berish, musiqiy asar shaklining qismlarni aniqlash; uning kuy, garmoniya, ritmlarni o'zaro aloqadorligini ko'rsatish; musiqa shaklida rivojlantirish printsiplarini bilib, tahlil qilinayotgan asarda ularning ahamiyatini ko'rsatib, har xil tipdagi shakllarning o'ziga xos xususiyatlar usullarini ajratish;

- intervallar, akkordlar, gammalar tuzish; uncha katta bo'lmagan musiqa asarlarining ladi, tonalligi, obrazlar xarakterini aniqlab tahlil qilish: berilgan kuy yoki basni garmoniyalash, garmonik ketma-ketliklarni davriya shaklida chalib berish, oddiy shakldagi asarni yoki asar parchasini garmonik tahlil qilish;

- berilgan musiqiy asarda shaklning turi, bayon turi, shakldagi yirik belgilarning raqamli sxemasi; har-bir asosiy qismining tahlili va ularning bir-biriga umumiy bog'lanishini tahlil qilishi; musiqiy mavzular tarkibi, ularning bir xilligi yoki qarama-qarshiligi, xarakteri va mazkur xarakterga erishish vositalaridan foydalanish malakalariga ega bo'lishi kerak solfedjioning nazariy va amaliy ahamiyati;

- turli xil major va minor gammalar, kvarta-kvinta doirasi, intervallar, akkordlar, xalq ladhari, transpozitsiya, tonalliklar bog'onadoshligi, xromatizm, xromatik gamma, modulyatsiya va og'ishma, kuyni ayrim elementlar o'zaro musobatlari, ko'pincha xalq musiqa ijodidan keng o'rin olgan lad-garmonik vositalarining qonuniyatlari, asarning ibora, jumla va boshqa qismlarga bo'linishi haqida bilishi turli hildagi major va minor gammalar, intervallar, akkordlar, xalq ladhari kuylash *ko'nikmasiga*;

- sof, ma'noli, to'g'ri me'yorda, xarakterga mos, dinamik ishoralarga e'tibor bergan holda bir ovozli, ikki, uch, to'rt ovozli xalq yolidagi, klassik va zamonaviy asarlar namunalarni solfedjiolash, ularni eshitib turib notaga olish, davriya shaklidagi o'tilgan akkordlardan iborat garmonik ketma-ketliklarni kuylash

- xromatizmlar mavjud va modulyatsiya qilingan bir ovozli, garmonik va polifonik uslubdagi ko'p ovozli namunalarni kuylash;

- intervallar, akkordlar, ladhari tinglab aniqlash;

- berilgan kuyni transpozitsiya qilib kuylay olish;

- bir va ikki ovozli kuylarni eshitib, uni notalashtirish (diktant);

- berilgan kuy yoki basni garmoniyalash,

- garmonik ketma-ketliklarni davriya shaklida chalib berish,

9. Yetakchi septakkordlar va uning aylanmalari.
10. Xalq ldlari.
11. Transpozitsiya.
12. Berilgan tonallikda akkordlar ketma-ketliklarini tuzish.

«Solfedjio»

1. Parallel va nomdosh tonalliklar
2. Intervallar
3. Xarakterli intervalar
4. Diatonik sekvensiyalar
5. Transpozitsiya
6. Ladaning asosiy uchtovshliklari va ularning aylanmalari
7. Xalq ldlari
8. Septakkordlar
9. Major va minordan modulyatsiya

«Garmoniya»

1. To'rtovozli tuzilma
2. Asosiy uchtovshliklarning qo'shilishi
3. Kuyni garmoniyalash. Basni garmoniyalash
4. Asosiy uchtovshliklarning sekstakkordlari
5. Kadans kvartsekstakkordi
6. O'tkinchi va yordamchi kvartsekstakkordlar
7. Dominantseptakkord
8. II pog'ona uchtovshligi va uning sekstakkordi.
9. VI pog'ona uchtovshligi. Bo'lingan kadentsiya.
10. Dominanta guruxining kam qo'laniladigan akkordlari.
11. Subdominantseptakkord
12. Yetakchi septakkordlar
13. Qo'sh dominanta
14. Og'ishma. Modulyatsiya.

«Musiqi asarlari tahlili»

1. F. Shopen ijodida davriya shakli.
2. O'zbek kompozitorlar ijodida davriya shakli.
3. Turli yo'nalishdagi kompozitorlar ijodida rondo shakli.
4. Motsart va Betxoven ijodida variatsiya.
5. P. Chaykovskiyning «Bolalar albomi» dan pyesalami tahlil qilish.
6. Opera janri.
7. Vokal sikllari.
8. N. A. Rimskiy-Korsakovning «Qor qiz» operasini tahlil qilish.
9. S. Yudakov. «Maysaraning ishi» operasini vokal shakllarini tahlil qilish

11. Bir ovoqlik
12. Ikki ovoqlik
13. Diktant
14. Xalq ldlari
15. Xarakterli intervallar
16. Dominantseptakkord.
17. Subdominantseptakkord
18. Garmonik solfedjio
19. Yetakchi septakkordlar
20. Modulyatsiya

Musiqiy namunalar chet el mamlakatlari va O'zbekiston xalqlari musiqiy merosi va kompozitorlik ijodidan keltirilishi maqsadga muvofiq. Fanning tarkibiy kurslari (Musika nazariyasi, Garmoniya, Muasiqa asarlari tahlili, Solfedjio), xar birining o'ziga xos vazifalari va mazmuni saqlangan holda, o'zaro metodologik va uslubiy aloqada o'qitilishi lozim;

VI. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

O'rganilayotgan fan bo'yicha talabalarga mustaqil ishini tashkil etish uchun quyidagi ish shakllari tavsiya qilinadi:

- darslik va o'quv qo'llanmalardagi tegishli bo'lim va mavzular konspektini tuzish;
- fanlarning berilgan bo'limlari yoki mavzulari bo'yicha maxsus adabiyotlar bilan ishlash;
- tarqatma materiallar yordamida ma'lum mavzu mazmunini o'zlashtirish;
- berilgan tovushdan yoki tonalikda interval, akkord, diatonik va xromatik gammalar tuzish;
- berilgan kuy ovozi yoki bas ovozini garmoniyalash;
- berilgan asarning garmonik shakliy tahlilini qilish;
- berilgan tovushdan yoki tonalikda tuzilgan diatonik va xromatik gamma, sekvensiya, interval, akkordlarni aylanmalari va yechilishlari bilan intonatsiyalash hamda akkordlar ketma-kentliklarini kuylash;
- bir va ikki ovoqli nomerlarni solfedjiolash;
- har xil usuldagi musiqiy diktant yozish;
- musiqa elementlarini eshitib turib tahlil qilish.

Tavsiya etiladigan mustaqil ishlar mavzulari:

«Musika nazariyasi»

1. Intervallar.
2. Tarkibli intervallar.
3. Musika bezaklari.
4. Ritm va metr.
5. Xarakterli intervallar.
6. Lad va tonalliklar.
7. Uchtovushliklar
8. Dominantseptakkord.

- oddiy shakldagi asarni yoki asar parchasini garmonik tahlil qilish
- berilgan asarning shaklini tahlil qilish *malakasiga ega bo'lishi shart.*

III. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

1-Modul. Musiqa nazariyasi

(garmoniya, musiqiy asarlar tahlili, solfedjio)

1-mavzu. Musiqiy tizim

Musiqa san'ati va uning o'ziga xos xususiyatlari. Musiqaning asosiy ifodali vositalari. Badiiy obraz. Musiqiy tovush va uning xususiyatlari. Musiqiy tizim, tovushqatori, yuqori tonlar, tabiiy tovushqator. Oktava.

2-mavzu. Musiqaviy tovushlarning o'zaro munosabatlari va harfiy sistemasi

Musiqaviy soz. Temperatsiyalangan soz. Yarim ton va butun ton. Hosila pog'onalar va ularning nomlari. Al'teratsiya. Diapazon. Registr. Tovushlar engarmonizmi. Diatonik va xromatik yarim tonlar va butun tonlar

3-mavzu. Nota yo'zuvi, nota cho'zimplari va ularda qo'llaniladigan belgilar

Nota yozuvi, nota cho'zimplari va ularga qo'yiladigan tovushlar cho'zimini uzaytiruvchi qo'shimcha belgilar. Kalitlar. Tovushlarning harfiy tuzilmada ifodalanishi. Pauzalar.

4-mavzu. Ko'p ovozli musiqaning yozilishi, nota yozuvini qisqartiruvchi va dinamik belgilar

Ko'p ovozli musiqaning yozilishi. Dinamik belgilar. Nota yozuvini qisqartirish belgilari

5-mavzu. Ritm va metr

Musiqaviy zarb. Metr, o'lchov, takt. Takt chizig'i. Takt oldi. Oddiy metrlar va o'lchovlar. Oddiy o'lchovli taktlarda cho'zimplarning turkumlanishi. Murakkab metrlar va o'lchovlar. Murakkab o'lchovli taktlarda cho'zimplarning turkumlanishi. Aralash metr va o'lchovlar. Aralash o'lchovli taktlarda cho'zimplarning turkumlanishi. O'zgaruvchan o'lchovlar. Cho'zimplarning asosiy va erkin ravishda bo'linishi

6-mavzu. Sinkopa. Vokal musiqasida turkumlash. Temp (sur'at)

Sinkopaning ahamiyati. Vokal musiqasida turkumlash. Temp (sur'at)

7-mavzu. Oddiy, diatonik va xromatik intervallar. Intervallarning engarmonik tengligi

Oddiy intervallar va diatonik intervallar. Xromatik intervallar. Intervallarning engarmonik tengligi.

8-mavzu. Intervallarning aylanishi, tarkibli intervallar, konsonans va dissonans intervallar

Intervallarning aylanishi. Tarkibli intervallar. Ohangdosh (konsonans) va noohangdosh (dissonans). Intervallar

9-mavzu. Lad (major va minor ladi). Tabiiy major gammasi

Lad. Turg'un va noturg'un tovushlar hamda ularning yechilishi, Major va minor ladi. Tabiiy major gammasi

10-mavzu. Tonallik, diezli va bemolli major tonalliklari kvinta davrasi. Major tonalliklari engarmonizmi

Tonalliklar. Diezli va bemolli major tonalliklari. Kvinta davrasi. Major tonalliklari engarmonizmi

11-mavzu. Tabiiy, Garmonik, Melodik major va minor ladi.

Tabiiy major ladi. Garmonik va melodik major. Minor ladi. tabiiy minor gammasi. Garmonik va melodik minor.

12-mavzu. Parallel tonalliklar, minor tonalliklarining kvinta davrasi, nomdosh tonalliklar

Parallel tonalliklar. Minor tonalliklarining kvinta davrasi. Nomdosh tonalliklar

13-mavzu. Akkordlar

Akkord. Akkordlar turlari. Uchtovushlik, unung turlari va aylanmalari. Ladning asosiy uchtovushliklari. Septakkord, unung turlari, aylanmalari va yechilishlari.

14-mavzu. Tonalliklar pogonadoshligi

Alteratsiya, xromatizm, og`ishma. Modulyatsiya. Major va minor xromatik gamma.

15-mavzu. Musiqiy sintaksis

Kuy. Kuy harakatlari. Davriya, jumla, kadensiya, kulminatsiya. Transpozitsiya. Melizmlar.

2-Modul. «Garmoniya»

16-mavzu. Akkordlar. Katta va kichik uchtovushliklar. Asosiy uchtovushliklarning funksional sistemasi

Akkordlar va akkordsiz tovushlar. To'rtovozlik tuzilma, uchtovushliklarning joylashuvi. Lad funksiyasi. Izhillik yoki davra

4. Ritm shaklining asosiy elementi sifatida
5. Musiqaning rivojlantirish prinsiplari
6. Davriya va uning turlari.
7. Bir qismli va rivojlangan bir qismli shakl
8. Oddiy ikki qismli shakl
9. Rivojlangan ikki qismli shakl
10. Oddiy uch qismli shakl
11. Murakkab uch qismli shakl
12. Variatsion shakli
13. Rondo shakli.
14. Sonata shakli.
15. Sonata sikli.
16. Siklli shakllar.
17. Opera shakli.

V. Laboratoriya mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Ushbu fanni asosiy mazmunlarini talabalar ma'ruzalar kursida o'zlashtiradi. Yangi pedagogik texnologiyalar asosida muammoli, noan'anaviy mashg'ulotlar turlari tarqatma materiallarini tayyorlash, amaliy mashg'ulotlar ma'ruzalarining mantiqiy davomi bo'lib, ularda talabalar ma'ruzalar kursida o'zlashtirilgan bilimlarini mustaxkamlaydilar; tavsiya etilgan adabiyotlarni o'rganadilar.

O'qituvchi nazariy materialni musiqa asarlaridan olingan misollarni namoyish qilish orqali bayon etadi.

Laboratoriya mashg'ulotlar asosan uch ko'rinishda bo'ladi: yozma ishlar, og'zaki-so'rov, fortepianoda mashqlar.

Mavzular kursini o'rganish davomida asosiy diqqatini fortepianoda ijro etilishi zarur bo'lgan mashqlarga qaratish lozim. Ushbu kursni muvaffaqiyatli o'zlashtirish uchun, shuningdek, notali asarni tahlil qilish ko'nikmalarini hosil qilish zarur, chunki u asar mazmunini yanada chuqurroq o'chishga imkon beradi.

Kursni olib borishda musiqani ijro etish bilan bevosita bog'lanishi lozim. Kursning ayrim qoidalarini misollar asosida ko'rsatish maqsadida ishlatiladigan mumtoz musiqaning eng yaxshi namunalari iborat bo'lishi kerak.

O'zbek xalq qo'shiqlari va o'zbekiston kompozitorlari asarlaridan keng foydalanish kerak.

«Solfedjio»

1. Major ladi
2. Minor ladi
3. Parallel va nomdosh tonalliklar
4. Intervallar
5. Diatonik sekvensiyalar
6. Xarakterli intervallar
7. Ucnotovshlik turlari va ularning aylanmalari
8. Ladaning asosiy ucnotovshliklari va ularning aylanmalari
9. Ladning asosiy septakkordlari
10. Transpozitsiya

- berilgan asarni tahlil qilish;
- akkordlar ketma-ketliklarini ijro etib berish;

Amaliy mashg'ulotlari mavzulari:

«Musiqqa nazariyasi asoslari»

1. Musiqiy tizim
2. Nota yozuvi
3. Tovushlar engarmonizmi
4. Ritm, Metr
5. Intervallar
6. Lad va tonalliklar
7. Xarakterli intervallar.
8. Akkordlar.
9. Uchtovushliklar va ularning aylanmalari.
10. Asosiy uchtovushliklar.
11. Dominantseptakkord
12. Yetakchi septakkord
13. II-pog'ona septakkordi
14. Xalq ladlari.
15. Xromatizm va alteratsiya.
16. Xromatik gamma
17. Modulyatsiya.
18. Musiqiy sintaksis

«Garmoniya»

1. To'rt ovozli tuzilma. Ovoz yo'nalishi
2. Asosiy uchtovushliklarning qo'shilishi
3. Kuyni asosiy uchtovushliklar bilan garmoniyalash
4. Akkordning o'rin almashuvi. Basni garmoniyalash
5. Kadensiyalar. Davriya. Jumla. Kadanskvartsekkord.
6. Asosiy uchtovushliklarning sekstakkordlari bilan qo'shilishi
7. Ikki sekstakkordning qo'shilishi.
8. kvartsekkordlar
9. Dominantseptakkord
10. II pog'ona uchtovushligi va uning sekstakkordi (SII6).
11. VI pogona uchtovushligi.
12. Subdominantseptakkord
13. Yetakchi septakkordlar
14. Dominanta guruhining kam qo'llaniladigan akkordlari.
15. Diatonik sekvensiyalar
16. Qo'shdominanta
17. Tonalliklar izchilligi turlari
18. Og'ishma. Modulyatsiya

«Musiqqa asarlari tahlili»

1. Musiqqa shakli va uning eng muhim umumiy asoslari
2. Kuy musiqqa shaklining asosiy elementi sifatida
3. Garmoniya shaklining asosiy elementi sifatida

**17-mavzu. Asosiy uchtovushliklarning qo'shilishi.
Kuylarni asosiy uchtovushliklar bilan garmoniyalash**

Akkordlar nisbati. Umumiy tovushlar. Uchtovushliklarning qo'shilish usullari.
Kuylarni asosiy uchtovushliklar bilan garmoniyalash

18-mavzu. Akkordning o'rin almashinuvi. Basni garmoniyalash. Tertsiya sakrashlari

Akkordlarning o'rin almashuv texnikasi. Basni garmoniyalash usullari.
Sopranoda, tenorda tertsiya sakrashlari

19-mavzu. Kadensiyalar, davriya, jumla. Kadans kvartsektakkordi

Musiqa asarlarining tarkiblarga bo'linishi, davriya. Kadans kvartsektakkordi va uning funksional xususiyati. Metrik shartlar va K₆ ning tayyorlanishi

20-mavzu. Asosiy uchtovushliklarning seksakkordlari. Uchtovushlikning seksakkord bilan qo'shilishidagi sakrashlar

Sektakkordda juftlanish va uning joylashuvi. Ovoz yo'nalishi. Parallel oktavalalar (va unisonlar). Uchtovushlikning Sektakkord bilan qo'shilishidagi sakrashlar

21-mavzu. O'tkinchi va yordamchi kvartsektakkordlar

Dominanta va tonikaning o'tkinchi kvartsektakkordlari. Ovoz yo'nalishi, Subdominanta va tonikaning yordamchi kvartsektakkordlari. Ovoz yo'nalishi. Kadensiyalardagi yordamchi kvartsektakkord.

22-mavzu. Asosiy dominantseptakkord. Dominantseptakkordning aylanmalari. Dominantseptakkordning tonikaga yechilishidagi sakrashlar

Asosiy dominantseptakkordning tuzilishi belgisi va funksiyalari. Dominantseptakkordning aylanmalari va ularning yechilishi. Dominantseptakkordning tonikaga yechilishidagi sakrashlar.

23-mavzu. Major va garmonik minorning to'liq funktsiya sistemasi. II pog'ona sektakkordi va uchtovushligi. Garmonik major

Major hamga garmonik minorning to'liq funktsiya sistemasi. II pog'ona sektakkordi va uchtovushligi. Garmonik major va uning xususiyatlari.

24-mavzu. VI bosqich uchtovushligi (TSVI). Bo'lingan kadensiya. Davriyani kengaytirish usullari

Bo'lingan davra, TSVI ning subdominantlik xususiyati. D-TSVI davrasidagi ovoz yo'nalmasi. Bo'lingan kadensiya, davriyani kengaytirish usullari.

25-mavzu. Subdominantseptakkord (Sh7)

Subdominantseptakkord ta'rifi va belgilanishi. Subdominantseptakkord aylanmalarining tayyorlanishi. Subdominantseptakkordning yechilishlari.

26-mavzu. Yetakchi septakkordlar (DV117)

Yetakchi septakkordning tayyorlanishi. Yetakchi septakkordning tonikaga yechilishi. Yetakchi tertskvartakkordning subdominantlik xususiyatlari.

27-mavzu. Dominantnonakkord. Dominanta gruppasining kam qo'llaniladigan akkordlari

Dominantnonakkordning umumiy ta'rifi. Yettinchi pog'ona kichraygan uchtovushlik sekstakkordi. Majoring uchinchi pog'ona uchtovushligi.

28-mavzu. Qoshdominanta

Qoshdominantaning umumiy ta'rifi. Uning turlari. Kadensiya va tuzilmaning o'rtasida qollanishi. Alteratsiyalangan qoshdominanta

29-mavzu. Og'ishma. Modulyatsiya

Og'ishmaga ta'rif. Yondosh akkordlar. Dominant va subdominanta akkordlari orqali og'ishma. Modulyatsiyaga ta'rif. Modulyatsiya darajalari. 1-daraja modulyatsiyasi tonalliklari va umumiy akkordlari. Vositachi va modulyatsiyalovchi akkordlar. Dominanta tonalliklari tomonga modulyatsiya. Subdominanta tonalliklari tomonga modulyatsiya.

3-Modul. «Musiqqa asarlari tahlili»

30-mavzu. Musiqqa shaklining eng muhim umumiy asoslari.

Musiqaning asosiy elementlari. Kuy.Garmoniya. Rtm. Shakldagi bayon turlari. Musiqqa shaklida rivojlantirish printsiplari

31-mavzu. Gomofonik shakllar

Eng oddiy tuzulishdagi davriya. Davriyaning tarkibiy qismlari. Davriyaning turlicha murakkablanishi. Davriya mustaqil shakl sifatida.

32-mavzu. Oddiy ikki qisimli shakl

Reprizali oddiy ikki qisimli shakl. Repriza bilan kelgan ikki qisimli shakl. Ikkinchi qism. Shakl o'rtasi (o'rtasi qism). Reprizasiz ikki qisimli shakl. Ikki qisimli shakilda muqaddima va xotima.

33-mavzu. Oddiy va murakkab uch qisimli shakllar

Oddiy uch qisimli shaklning barcha qismlari. Soxta, static va dinamik reprizalar. O'rtasi qismi kontrastlangan oddiy uch qisimli shakl, uch qisimli yaxlit shakl, qismlarning takrorlanishi, muqaddima va xotima. Qismlararo, chekka va o'rtasi

qismlar orasidagi kontrastlar xarakteri, trioli uch qisimli shakl. Murakkab uch-besh qisimli shakl, oddiy va murakkab uch qisimli shakllar orasidagi shakl.

5-mavzu. Mavzu va variatsiyalar (variatsion shakl)

Basso ostinato ga variatsiyalar. Qat'iy variatsiyalar. Variatsiyalash metodlari va joylashish tartibi. Qat'iy (ornamental) variatsiyalar namunasi, erkin variatsiyalar. Shuman va Glinka ijodida variatsiyalar. Qo'shaloq variatsiyalar.

6-mavzu. Rondo

Rondoning kelib chiqishi, eskicha rondo. Bosh partiya. Lavhalar. Yetuk klassitsizm rondosi. XIX asrda rondoning rivojlanishi. Qo'shaloq shakllar.

7-mavzu. Sonata shakli.

Sonata shaklining kelib chiqishi, eskicha Sonata shakli. Klassik sonata shaklining qismlari: ekspozitsiya, rivojlov qismi, repriza.

8-mavzu. Sikli shakllar.

Sonata-simfonik sikli. Sonata. Simfoniya. Syuita. Popurri.

9-mavzu. Opera shakli.

Vokal shakllari. Opera turlari: alohida nomerlardan iborat opera, musiqiy drama. Operadagi nomerlar: vokal va cholg'u nomerlari.

IV. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Solfedjio nota bilan kuylash demakdir. Solfedjio fanida musiqiy xotira va ichki musiqiy eshitish qobiliyatini rivojlantirish, ovoznining tiniqligi, ovoznining tozaligi, sofligi ustida ishlash kerak. Solfedjio fani orqali avvaliga notalar, ladlar, kuylardan parchalar, undan keyin aynan sof intonatsiyada intervallar, so'fedjio fani uchun yozilgan asarlar, intervallar va akkordlarni ovozlarga ajratib kuylash va notalarni to'g'ri o'qishga erishish kerakligi maqsad qilib olinadi. Keyinchalik ikki ovoqli solfedjio o'tish maqsadga muvofiq. Bunda aynan ikkita ovoz uchun yozilgan solfedjio asarlaridan foydalaniladi.

- berilgan tonnalikda intervallarni tuzish va yechib berish;
- berilgan tovushdan interval, uchtovushliklar va uning aylanmalari, dominantseptakord va uning aylanmalari, yetakchi septakord, subdominantsetakkordlarni tuzish, tonnalikni aniqlab, yechib berish;
- berilgan tonnalikda asosiy uchtovushliklar va ularning aylanmalarini septakkordlar va ularning aylanmalarini tuzib berish
- berilgan akkordlarni va ladlarini aniqlash;
- berilgan tonnalikda intervallar va akkordlar ketma-ketliklarini ijro etib berish;
- berilgan tovushdan nomdosh tonnaliklarni yozib, shu tonnaliklarga nomdosh va engarmonik tonnaliklarni topish;
- berilgan kuy yoki basni garmoniyalash;